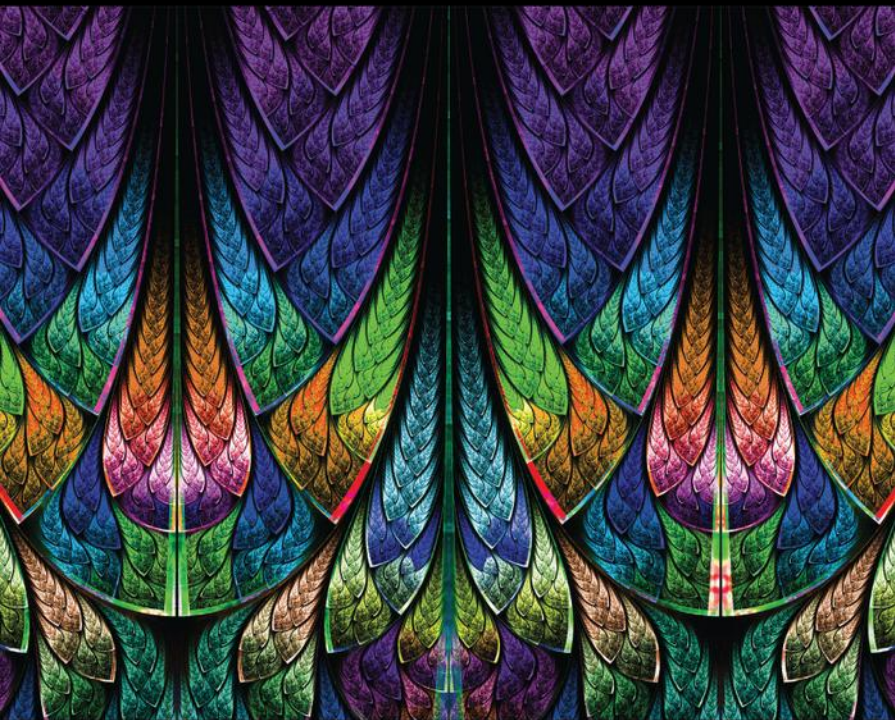

DAVE ANDREWS

JEŽÍŠŮV DŽIHÁD

SVATÉ VÁLKY,
NEBO SVATÝ MÍR?

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

Dave Andrews

Ježíšův džihád

Svaté války, nebo svatý mír?

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Andrews, Dave

[Jihad of Jesus. Česky]

Ježíšův džihád : svaté války, nebo svatý mír? / Dave Andrews ; z anglického originálu The jihad of Jesus ... přeložil Jiří Gračka. -- Vydání první. -- Praha : Stanislav Juhaňák - Triton, 2021. -- 231 stran
Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7553-830-7 (brožováno)

* 27-768 * 28-769 * 27-317/-318 * 27-1/-9 * 28-1/-9 * 316.75 * 172.4 *
2-474-256-277 * 28-256-277 * 2-12 * 17 * 32 * (049) * (0:82-4) * (0:82-84)

- svatá válka (křesťanství) -- 1.-21. století
- svatá válka (islám) -- 1.-21. století
- učení Ježíše Krista
- křesťanské učení
- učení islámu
- ideologie -- náboženské pojetí -- 1.-21. století
- nenásilí -- náboženské pojetí -- 1.-21. století
- nenásilí -- etické a morální aspekty
- nenásilí -- politické aspekty
- biblická interpretace
- interpretace Koránu
- pojednání
- úvahy
- citáty

2 - Náboženství [5]

JEŽÍŠŮV DŽIHÁD

SVATÉ VÁLKY,
NEBO SVATÝ MÍR?

DAVE ANDREWS

STANISLAV JUHAŇÁK – TRITON

Dave Andrews

JEŽÍŠŮV DŽIHÁD

Svaté války, nebo svatý mír?

*Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována,
rozмноžována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.*

Poznámka k českému vydání:

Biblické texty i názvy a zkratky biblických knih přebíráme z Českého ekumenického překladu (Česká biblická společnost, Praha 2006). Text Koránu přebíráme z překladu Ivana Hrbka (Odeon, Praha 1972).

Copyright © 2015 Dave Andrews, of the English original version by Dave Andrews.

This edition licensed by special permission of Wipf and Stock Publishers.
www.wipfandstock.com

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2021

Translation © Jiří Gračka, 2021

Cover © Renata Brtnická, 2021

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-830-7

Obsah

Úvodní slovo	10
Předmluva	11
Poděkování	13
Úvod: Džihád	14

PRVNÍ ČÁST: DŽIHÁD A DAJJÁL 15

1. Takzvané „svaté války“ křesťanů 16

Koncily, kréda a nátlaky: 100 až 500 po Kr.	17
Císařové, papežové a moc: 500 až 1000 po Kr.	20
Křižáci, inkvizitoři a nadvláda: 1000 až 1500 po Kr.	23
Evangelizace světa, genocida a hon na čarodějnice: 1500 až 2000 po Kr.	27
Nové tisíciletí, stará pohádka, další svaté války: od roku 2000 po Kr.	38

2. Takzvané „svaté války“ muslimů 41

Vojenská tažení, masakry a zotročování: 620 až 750 po Kr.	43
Dobývání, nadvláda a obracení: 750 až 1250 po Kr.	46
Mughalská říše, útlak a pronásledování: 1000 až 1700 po Kr.	49
Osmanská říše, agrese a zkáza: 1000 až 1920 po Kr.	52
Moderní islámský radikalismus, extremismus a terorismus: 1920 až 2020 po Kr.	59

3. Takzvané „svaté války“, co vlastně svaté tak úplně nebyly 77

Osobní faktory: zlo, strach, chamtivost, moc a autoritářské sklony	78
---	----

Politické faktory: zlo, davové šílenství, charisma, postih a autoritářská společnost	84
Duchovní faktory: ďábel, iluze, touha, étos a dogmatická teologie	97
Náboženství a nevyhnutelný problém násilí z perspektivy uzavřené množiny	102
Náboženství a nevyhnutelný problém násilí z perspektivy otevřené množiny	106

DRUHÁ ČÁST: DŽIHÁD A ÍSÁ 113

4. Džihád jako metoda nenásilného boje 114

Běžný zdravý člověk odpírá vojenskou službu 114

Jak se k zabíjení systematicky a společensky

formují vojáci 117

Jak se k zabíjení systematicky a společensky

formují teroristé 121

Od islámské ideologie uzavřené množiny

k islámské teologii otevřené množiny 125

Rekonstrukce ideologie džihádu na základě

teologie bismilla 130

5. Ježíš jako vzor nenásilného boje 146

Ísá Masíh– vrcholný příklad 146

Horlivost po způsobu ozbrojených sikariů? 152

„Žádné meče, útoky ani krveprolití“ 154

Nenásilný obětní soucit. 160

Boj za lásku a spravedlnost 166

6. Rozpomínání na silný, avšak jemný nenásilný boj. . . 178

František z Assisi – „Učiň mě, Pane, nástrojem

svého pokoje“ 178

Bádšáh Chán – Slibuji, že ve jménu Boha budu sloužit lidstvu	183
Leymah Gboweeová – Musíme dát ženy dohromady a modlit se za mír!	191
Muhammad Ashafa – Společné dobro, sdílené hodnoty, mravní principy.	197
Závěr: Ísá džihád	207
Nebeské království na zemi	207
Být sám tou změnou, kterou chci vidět	208
Dobrý Samaritán / křesťan / muslim	214
 Doslov.	 217
 Seznam literatury	 221

Úvodní slovo

Můj dobrý přítel Dave ztělesňuje onu „australskou duši“, díky níž lze v naší společnosti charakterizované náboženskou i kulturní rozmanitostí snáze rozvíjet harmonické soužití a porozumění.

Při čtení knihy „Ježíšův džihád“ jako bych se procházela ve vzpomínkách: do jejího krásného textu je přirozeně vetkáno sedm let společných rozhovorů v nejrůznějších skupinách.

Podle mého jde o naprosto podmanivé a důkladným výzkumem podložené dílo, které podněcuje k přemýšlení a nebojí se kritizovat, ovšem činí tak vyváženě a spravedlivě.

*Nora Amathová,
předsedkyně neziskové organizace AMARAH („Australští muslimové za obranu práv všeho lidstva“) a sekretářka výboru humanitární organizace Islamic Relief Australia*

Brisbane 2015

Předmluva

Tuto knihu jsem nenapsal jako odborník. Nejsem jím.

Nenapsal jsem ji ani jako odborník na danou oblast. Ani tím nejsem.

Sepsal jsem ji prostě jako křesťan, který hovořil se svými muslimskými přáteli a hledal s nimi způsob, jak usilovat o lásku a spravedlnost, které jsou ve shodě s tím nejlepším z obou tradic.

Napsal jsem tento text pro křesťany znepokojené tím, jak Ježíše (mylně) vykládají známí bojovně naladěni pastoři, jako například Mark Driscoll.

Napsal jsem ho pro muslimy znepokojené tím, jak džihád (mylně) vykládají známí militantní a extremističtí kazatelé, například Abúbakar Šekau.

A napsal jsem ho také pro ty, kdo se nehlásí ani k jednomu z těchto náboženství, ale s hrůzou sledují, jak se křesťané a muslimové navzájem vyvražďují v Božím jménu.

Mnoha lidem připadá, že džihád a Ježíš k sobě stojí v naprostém protikladu a navzájem se vylučují. Musíte si vybrat buď jedno, anebo druhé, a nelze mít obojí. S ohledem na současnou situaci ve světě si muslimové obvykle vybírají džihád a křesťané se většinou rozhodují pro Ježíše.

Já ale tvrdím, že pokud obé chápeme správně, nelze mít jedno bez druhého. I když to jak muslimům, tak křesťanům může znít jako hereze, jsem přesvědčený, že není možné správně vést džihád bez Ježíše ani správně následovat Ježíše bez džihádu.

Reza Aslan ve své knize *Zealot* („Horlivec“) objasňuje, že Ježíš ve skutečnosti nebyl jen zbožný duchovní učitel, ale radikální mesiánský aktivista. O tom není pochyb. Jak muslimové, tak křesťané věří, že Ježíš byl *masíh* neboli mesiáš. Debata se ovšem

vede o tom, co jeho radikální mesiášský aktivismus znamenal v jeho době a co znamená v kontextu násilí a odvetných násilností naší doby.

Někteří se domnívají, že Reza Aslan má pravdu, a Ježíš tak podle nich slouží jako vzor násilného džihádu. Pokud ale, jak tvrdím já, má pravdu Ahmad Šaukí, představuje Ježíš příklad nenásilného džihádu, protože...

... v den, kdy se Ježíš narodil, zrodila se také vlídnost, kavalírství a pokora. Nepotřeboval žádné výhrůžky, tyranii, odplatu, meč, nájezdy ani krveprolití, aby povolával k nové víře.¹

„Ježíšův džihád“ je posvátný nenásilný boj za spravedlnost.

Dave Andrews

Brisbane 2015

¹ Ahmad Shawqi, *Al-Shawqiyyat*, sv. 2 (Cairo, 1930. Beirut: Dar al-'Awah, 1988), 12.

Poděkování

Děkuji Bohu za...

... svou drahou manželku Ange, se kterou jsem bok po boku prošel celou tuto cestu,

... svou drahou a početnou širší rodinu spolucestujících po celém světě,

... své drahé muslimské přátele, že mi ukázali, jak spolu můžeme žít s větší empatií a soucitem. Patří mezi ně zejména Halim Nataprawira, Ali Kareemi, Taher Forotan, Homa Forotanová, Shaima Khanová, Salam el Merebi, Rasha Kisswaniová, Mohamad Alshurafa, Susan Almaaniová, Mohamad Abdalla, Nora Amathová a Halim Rane. Kdykoli se v textu dopouštím zkreslení muslimského pohledu, je to moje chyba, a ne jejich.

... své drahé křesťanské přátele, že mi pomohli překonat obtíže, které jsem měl při šíření těchto poněkud provokativních mezináboženských úvah ve veřejném prostoru. Jsou to především Brian McLaren, Shane Claiborne, Jonathan Wilson-Hartgrove, Mark van Steenwyk, Wes Howard-Brook, Michael Hardin, Scott Bessenecker, Rob Wendover, Alexandre Christoyannopoulos, Andrew Pratt, Andy Turner, Jason Macleod a Paul Tyson. Kdykoli se v textu dopouštím zkreslení křesťanského pohledu, je to moje chyba, a ne jejich.

A děkuji svým drahým kolegům, že mi pomohli knihu vytvořit a propagovat. Je to konkrétně můj současný nakladatel Wipf and Stock, který tento text vydal, mí předchozí nakladatelé Authentic, Lion, Mosaic a Tafina, kteří mi dovolili využít v nejnovější knize již dříve publikovaný materiál, dále editor Robin Parry, který tento rukopis dal do pořádku, a také reklamní agent Jaki Arthur, který o „Ježíšově džihádu“ dal vědět světu.

Al-ḥamdu lil-láh

Dave Andrews

Úvod: Džihád

Džihád je pojem z islámu a označuje náboženskou povinnost všech muslimů.

Arabské slovo džihád lze přeložit jako podstatné jméno s významem „boj, zápas“.

Člověk, který se džihádu účastní, se nazývá *mudžáhid*, v množném čísle *mudžáhidín*.

Existují dva běžně přijímané významy tohoto slova: vnitřní duchovní boj, nebo vnější fyzický boj.

„Větší džihád“ je vnitřní boj věřícího, který chce splnit své náboženské povinnosti. Tento nenásilný význam zdůrazňují jak muslimští, tak nemuslimští autoři.

„Menší džihád“ je fyzický boj proti utlačovatelům, mezi které patří i nepřátelé islámu. Tento fyzický boj může mít jak násilnou, tak nenásilnou podobu. Ti, kdo zastávají myšlenku násilného boje, překládají (anebo spíš vykládají) slovo džihád jako „svatá válka“.²

Od 11. září 2001 je džihád hluboce vryt do vědomí lidí celého světa.

2 Morgan, *Essential Islam*, 87.

Proní část:

Džihád a Dajjál

Jak křesťané, tak muslimové věří, že se Ježíš neboli *Ísá* vrátí. Ještě předtím, než přijde *Masíh*, se ale musí objevit i *al-Masíh ad-dajjál*, kterého křesťané nazývají Antikrist. *Dajjál* je běžné arabské slovo a znamená „podvodník“. Jméno *al-Masíh ad-dajjál* obsahuje určitý člen a označuje tak „podvodného Mesiáše“, podvodníka soudného dne. Abdulláh bin Umar zaznamenává tento Prorokův výrok:

Říkám vám o něm to, co ještě žádný prorok přede mnou nehlásal: Vězte, že je jednooký, zato Alláh není jednooký.³

Podle některých je antikristem křesťanství.⁴ A já jako křesťan musím připustit, že mnohé z toho, čím se křesťanství stalo a v čem projevuje „jednookou“ namyšlenost a agresivitu, se dostává do naprostého protikladu s tím, co hlásal jeho silný, avšak mírný zakladatel Kristus. Jiní autoři, jako například mauláná Wahíduddín Chán, říkají, že „jednooký *Dajjál* se narodí uprostřed muslimského společenství a bude mluvit jazykem Koránu, aby muslimy sváděl na scestí“. Mauláná Wahíduddín Chán v *Dajjálovi* spatřuje „ideologické zlo (neboli *fitna*) vedoucí k hnutí, které se zakládá na nenávisti a násilí – ve jménu islámu“.⁵ Možná mají pravdu oba pohledy.

3 Bowker, *Oxford Dictionary of World Religions*, 43.

4 Andrews, *Christi-Anarchy*.

5 Khan, *The Prophet of Peace*, 155.

1. Takzvané „svaté války“ křesťanů

Jako křesťan jsem byl veden k přesvědčení, že dějiny naší víry jsou dějinami spirituality opírající se o Krista, která září napříč staletími jako světlo v temnotě. A navzdory opačným tvrzením, jak je předkládají Dawkins, Hitchens a Harris, lze podle mě jen nesmírně těžko zpochybnit, že křesťanství jako náboženství vneslo do naší temnoty mnoho světla.

Důstojnost jedince vychází ze židovsko-křesťanské představy, že člověk je stvořen k Božímu obrazu, a myšlenka rovnosti se zase opírá o křesťanskou víru, že Bůh miluje všechny lidi stejně, bez ohledu na barvu jejich kůže, společenskou třídu, kastu nebo vyznání. Jak už jsem tedy napsal v jiné své knize: celé dějiny jsou protkány postavami křesťanů, kteří stáli v čele tažení za soucit, svobodu, spravedlnost a mír. Patří mezi ně Telemachus, Mikuláš, Patrik, Aidan, František, Klára, Menno Simons, George Fox, John Wesley, William Wilberforce, Charles Finney, Sojourner Truth, Florence Nightingalová, Henri Dunant, Mary MacKillopová, Pandita Ramabaiová, Toyohiko Kagawa, Albert Lutuli, Hélder Câmara, Óscar Romero, Clarence Jordan, Martin Luther King, Dorothy Dayová, Desmond Tutu, Jean Vanier a Matka Tereza.

Zároveň jsem si ale uvědomil i to, že křesťanství jako náboženství má také svou temnou stránku a že jeho dějiny jsou bohužel nejen dokladem milosrdné lásky, ale také výčtem krutostí. A právě k tomuto výčtu krutostí teď musíme obrátit pozornost. Nebudu se přitom pokoušet vypočítávat je detailně, abychom v podrobnostech neuvízli. I s rizikem, že mě obviní z karikatury, se ovšem stručně pokusím nastínit hrubý historický přehled křesťanství, který ukáže také naši temnou stránku.⁶

6 Ellerbe, *The Dark Side of Christian History*.

Ve vedení takzvaných „svatých válek“ křesťané nicméně nejsou sami. Mnoho křesťanů, muslimů i židů zabíjelo své bratry a sestry s abrahamovskými kořeny a k ospravedlnění vlastního násilí používali násilí, které hájí hebrejská Bible. Ostatně Mojžíš řekl: „Jestliže o život přijde, dáš život za život. Oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, spáleninu za spáleninu, modřinu za modřinu, jizvu za jizvu“ (Ex 21,23–25).

Kristus své názory často vyjadřoval nezapomenutelnými přirovnáními. Ve známém příběhu napomíná učedníky, aby nesoudili druhé:

Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ? Anebo jak to, že říkáš svému bratru: „Dovol, ať ti vyjmu třísku z oka“ – a hle, trám ve tvém vlastním oku! Pokrytče, nejprve vyjmi ze svého oka trám, a pak teprve prohlédneš, abys mohl vyjmout třísku z oka svého bratra. (Mt 7,3–5)

Jako křesťan se tedy budu držet Kristova přikázání a „vyjmu ze svého oka trám“ předtím, než budu chtít vytahovat třísky z očí svých muslimských bližních.

Koncily, kréda a nátlaky: 100 až 500 po Kr.

Křesťanství sice začalo jako dobrovolné nenásilné hnutí, které si za cíl kladlo skutečný lidský růst a změnu, už zanedlouho se z něj ale stala urputná a zpátečnická síla, která lidem zapáleně předepisuje, jak se mají rozhodovat, a zběsile potlačuje politický odpor.

Za vlády císaře Konstantina se křesťanství v Římské říši začalo smiřovat s existující situací. Konstantin v křesťanském náboženství viděl způsob, jak sjednotit roztržštěnou říši, a církev

zase stát začala chápat jako prostředek, jak své víře zajistit výsadní postavení. Proto spolu uzavřeli dohodu.

Oplátkou za to, že vedli lidi k poslušnosti autoritám, placení daní a službě v armádě, dostali kněží výjimku, aby sami nemohli být postaveni před světské soudy,⁷ platit obvyklé daně⁸ a sloužit v řádné armádě.⁹

A výměnou za symbol kříže a ujištění, že „v tomto znamení zvítězí“, císař Konstantin roku 325 na Nicejském koncilu stvrdil jednomyslné přijetí Nicejského vyznání jako základu pravé víry a také pohrozil vyhoštěním všem biskupům, kteří by projevíli nesouhlas.¹⁰

Za vlády jeho nástupců, císařů Theodosia a Honoria, se křesťanství obecně a katolická církev zvláště staly synonymem pro daný stav.

Císař Theodosius vydal roku 380 dekret, kterým prohlašuje:

Je třeba věřit v jediné božství... Nejsvětější Trojice. Nařizujeme tedy, aby ti, kdo v ně věří, nesli jméno katolických křesťanů. Ostatní však... kteří se drží hanebných a heretických dogmat... a které proto prohlašujeme za šílené a choromyslné, ať zasáhne především božská msta a pak i odvěta z naší vlastní iniciativy, jíž se ujímáme ve shodě s božským soudem.¹¹

A císař Honorius vydal v roce 410 dekret, který nařizuje:

7 Hillgarth, *The Conversion of Western Europe*, 49.

8 Smith, *The Pearly Gates Syndicate*, 27.

9 Tamtéž, 28.

10 Nigg, *The Heretics*, 127.

11 Hillgarth, *The Conversion of Western Europe*, 46.

Ať vědí všichni, kdo jednají v rozporu s posvátným zákonem, že budou-li se držet své heretické pověry a konat pobožnosti byť i v nejodlehlejší věštině, vystavují se trestu vyhnanství a krve.¹²

V roce 435 byl vydán zákon, podle kterého všem „heretikům“ odhaleným v říši hrozí smrt. Slovo „hereze“ pochází z řeckého *hairesis*, což znamená „rozhodnutí“ nebo „výběr“. Tento zákon tedy znamenal, že od této chvíle nemají občané Římské říše v otázce náboženství žádnou možnost volby.¹³

Na počátku 5. století se v Římě objevuje Pelagius, irský mnich „vznešeného charakteru“, a proti takto vyřešené otázce „výběru“ se ohrazuje. Tvrdí, že aby měly vůbec nějaký smysl pojmy jako ctnost nebo svoboda, je volba nezbytná, a prohlašuje, že pokud není možné se rozhodovat, neexistuje ani prostor pro ctnost nebo svobodu. Podle Pelagia platí, že „možnost konat dobro je předsíní ctnosti a možnost konat zlo je dokladem svobody.“¹⁴

Augustin, biskup z Hippo, myšlenky vznešeného Pelagia rychle odsoudil a označil je za nebezpečí pro zákon a pořádek. Prohlásil také, že „svobodná vůle“ může velice rychle podkopat základy, na kterých je říše zbudována. Později ještě přitvrdil výrokem, že je třeba „použít sílu“ a vytvořit tak „nátlak“ na všechny, kdo se zapletli s „herezemi a schismaty“ a ocitli se mimo „pravou víru“, aby se k ní vrátili. A dochází k závěru, v němž ke zranění přidává ještě urážku, když říká: „Ať (ti, kdo byli takto přinuceni) na tomto nátlaku nevidí nic špatného.“¹⁵ Ti, kdo se

12 Smith, *The Death of Classical Paganism*, 49.

13 Ellerbe, *The Dark Side of Christian History*, 29.

14 Robinson, *Christian Doctrine of Man*, 180.

15 Broadbent, *The Pilgrim Church*, 27.